

HOOFDSTUK 1

TOEN ALLES TEGELIJK GEBEURDE

Een zenuwpees op witte gympen

Dinsdag 1 oktober 2019

‘Deze kamer is bevroren. Je mag niet naar binnen. De rechter-commissaris gaat zo uitleggen waarom.’

Het is half negen ‘s ochtends en ik sta op de elfde verdieping van het stadhuis in Den Haag. Twee mannen die mij de toegang ontzeggen tot de werkkamer van mij en drie directe collega’s; dat heb ik nog nooit meegemaakt. ‘Maar mag ik dan wel mijn to-dolijst pakken die daar ligt? Ik moet werken vandaag en heb veel te doen. En denken jullie niet dat dit opvalt? Veel collega’s gaan vast vragen stellen.’

‘Nee, dat is niet nodig en maak je geen zorgen. Alles moet blijven liggen zoals het ligt.’

‘Waarom?’

‘Dat kan ik nu niet vertellen. Er komt zo een persbericht.’

‘Schrijven jullie dat dan?’, vraag ik vertwijfeld. ‘Ga ik dat schrijven?’

Dat het geen dag zou worden zoals alle andere, zat er natuurlijk dik in. Duizenden boeren waren in hun tractoren in het holst van de nacht naar Den Haag gereden voor de eerste van een hele reeks boerenprotesten. Burgemeester Pauline Krikke had weliswaar toestemming gegeven voor een protest rond het Malieveld, maar wel met ‘slechts’ 75 tractoren. Al vroeg op dinsdagochtend werd duidelijk dat het boerenprotest behoorlijk uit de hand zou gaan lopen. De politie

zette met vrachtwagens de binnenstad af om ervoor te zorgen dat de boeren er met hun meer dan 2.200 tractoren niet door konden. IJdele hoop, zou later blijken.

Door de verkeerschaos en om alvast na te denken wat ik die dag allemaal moet gaan doen – ik heb slecht geslapen door de stress van de takenlijst die zich die nacht in mijn hoofd nestelt – besluit ik naar mijn werk te lopen. In drie kwartier van mijn huis in het Laakkwartier – een voormalige ambtenarenwijk, waar de huizen nog enigszins betaalbaar zijn – naar het IJspaleis, zoals het wit uitgeslagen stadhuis in de volksmond heet. Op m'n witte gymmen, die zo bij me horen.

Met een flinke pas loop ik via de Megastores, Hollands Spoor en Huijgenspark naar mijn werk, terwijl ik mijn lijstje afwerk en alles in de Notes-app van mijn telefoon zet. Ik heb wallen onder mijn ogen en voel enorme druk om te presteren. Mijn horloge geeft een alarm: je hartslag is hoger dan gebruikelijk. Met twee jonge kinderen en een veeleisende baan loop ik op mijn tandvlees. Zeker sinds de wethouder voor wie ik werk, bijna wekelijks en binnenskamers, in woede ontsteekt en roept dat hij het college van burgemeester en wethouders opblaast als hij zijn zin niet krijgt op bepaalde dossiers. Dat betekent veel in mijn ogen: ik kan mijn baan kwijtraken, mijn carrière als woordvoerder wordt in de knop gebroken en ik moet weer de – vaak slecht betaalde – journalistiek in, wat betekent dat ik mijn huis niet meer kan betalen. Het is nogal wat. En dan moet de grootste stress die dag nog komen.

Even over die witte gymmen. Ook al draag ik als woordvoerder van wethouder Richard de Mos (Hart voor Den Haag met de dossiers Economie, Sport en Buitenruimte) meestal een jasje dat past bij de formele werksetting op het stadhuis,

die gympen dragen naar journalisten en ambtenaren uit dat ik benaderbaar ben. Het is een gevoelskwestie, maar ik houd niet van woordvoerders in pak en met gelakte schoentjes. Dat gelikte voelt voor mij onbetrouwbaar. Een collega-woordvoerder, nieuw in overheidsland, vertelde eens: ‘Wat lopen ambtenaren hier in het stadhuis toch traag.’ Met sneakers aan overkomt mij dat in ieder geval niet.

Onderweg giert de stress door mijn lijf, met iedere stap neemt hij toe. Mijn to-dolijst komt nooit af en ik heb zo een belangrijk wekelijks overleg met de wethouder, een soort weekstart. We noemen het een clusteroverleg, dat ik samen met de wethouder, bestuursadviseurs en het secretariaat voer. Ik wil goed voorbereid zijn. Het is precies een maand nadat mijn jaarcontract is omgezet naar een vaste aanstelling. De wethouder is tevreden over me, vermoed ik, maar dat laat hij amper blijken. Het is nooit genoeg. Maak ik drie persberichten, dan wil hij er vijf. Maak ik er vijf, dan wil hij er tien. Ik kreeg de baan nadat ik in de jaren ervoor als freelancer al wat pr- en communicatiewerk deed voor zijn partij, Hart voor Den Haag. Ik kende zijn communicatiestijl en had meestal aan één woord genoeg.

Van de onzekere jaren in de journalistiek, met bezuinigingen, halfjaarcontracten en eindredacteuren die vonden dat ik mijn werk niet goed deed, snakte ik naar de vastigheid die een baan in communicatie en woordvoering kon bieden. Daarom had ik deze kans bij de gemeente Den Haag met beide handen aangegrepen. Het was een reguliere sollicitatieprocedure, met verschillende ronden, en ik zou eerst voor een andere wethouder gaan werken om de schijn van belangenverstrengeling te voorkomen. Ik keek er enorm naar uit en had zelfs een communicatiestrategie geschreven voor die

andere wethouder. Totdat De Mos aan de collegetafel, bij de burgemeester, eiste dat ik voor hem zou werken en niet voor een andere wethouder van een andere partijkleur. Ik was verbaasd. Ik had er niet om gevraagd, maar mijn hang naar vastigheid en de start van een nieuwe loopbaan binnen woordvoering wonnen van mijn twijfel.

Dat De Mos waarschijnlijk te spreken over me was, is niet gek, want als onervaren woordvoerder had ik geen nee durven zeggen tegen zijn verzoeken. Ik antwoordde stevast ‘ja’ op alles. Ik maakte een persbericht hierover, een reactie op nieuws daarover, een socialmediapost over zus, een column over zo; ik deed het allemaal in een handomdraai. En dus werd ik compleet geleefd door de agenda van De Mos. Door zijn wensen en grillen. Iets wat hij had geleerd toen hij zelf in de Tweede Kamer werkte onder leiding van Geert Wilders van de PVV. Media is macht en wie wil scoren, moet er vroeg bij zijn, heel hard werken en vooral veel produceren. De zweep erover, dat is het idee.

Terwijl de headlines en liveblogs reppen over duizenden protesterende boeren, zie ik niet aankomen dat een paar minuten later mijn werkende leven totaal op z’n kop zal worden gezet. Als ik uit de lift stap op de elfde verdieping van het IJspaleis – de verdieping van ‘mijn’ wethouder – om mijn to-dolijst erbij te pakken en verder uit te werken, staan die twee mannen dus voor de deur van de kamer waar ik moet zijn. Ze dragen een jasje en spijkerbroek, de een op gympen, de ander op nette schoenen, als ik het me goed herinner. Ze vragen wat ik kom doen. Ik leg uit dat ik kom werken en de kamer in moet waar zij voor staan en waar ik samen met drie bestuursadviseurs zit. Het is de kamer tegenover die van de wethouder. Maar ze laten me niet binnen.

Ik snap er niets van. Wat is er in vredesnaam aan de hand? Verschillende scenario's gaan door mijn hoofd. Gaat het over dat artikel over de bestuursstijl van burgemeester Krikke? Een paar weken eerder is in *AD Haagsche Courant* een lelijk profiel over haar verschenen, waarin ik passages herkende van een off-the-recordgesprek dat ik maanden daarvoor had met de verslaggever gemeentepolitiek van de krant. We waren allebei 'nieuw' en maakten onder het genot van een biertje kennis met elkaar op een terrasje op de Grote Markt. Praatten wat over de burgemeester, zonder de bedoeling mijnerzijds dat dat in de krant zou komen. Het artikel kwam voor mij uit het niets; de journalist had niet gevraagd of hij mijn quotes kon gebruiken. Was het naar mij te herleiden? Nu ben ik bang van wel. Ben ik in de problemen? Is dit waarom ik niet naar binnen mag?

Een andere optie die een minuut later bij me opkomt, is dat de aanwezigheid van die twee rechercheurs te maken heeft met een bevriende ondernemer van De Mos. Iets waarvoor ik op verschillende momenten op het stadhuis al langer waarschuwde. 'Klopt dit wel, jongens?' De mening van een specifieke ondernemer wordt wel heel vaak meegenomen in plannetjes van de wethouder, bijvoorbeeld om een winkelcentrum op te poetsen. De Mos staat niet voor niets bekend om zijn 'ombudspolitiek', een man van het volk die naar bewoners en ondernemers luistert en met concrete oplossingen komt. 'Ries' lost het wel op. Speelde daar meer? Was hij over grenzen gegaan? Beduusd blijf ik staan.

Van de rechercheurs moet ik mijn telefoon wegleggen, want ik mag de bestuursadviseur die nog onderweg is niet waarschuwen. Als woordvoerder werk je nauw samen met bestuursadviseurs, de inhoudelijke sparringpartners van de

wethouder en de schakel tussen ambtenarij, gemeenteraad en wethouder. Ik richt me als woordvoerder op de boodschap die vervolgens naar buiten wordt gebracht. Als hij een half uur later arriveert, wacht hem een urenlange ondervraging. Computers van sommige ambtenaren worden geblokkeerd; die van mij niet. Opmerkelijk wel, doe ik er niet toe? Lijkbleek ga ik naar een wekelijks woordvoeringsoverleg met mijn collega's van het team communicatie op de derde verdieping, in een andere vleugel van het stadhuis.

‘Er is iets ergs aan de hand’, zeg ik met een geknepen stem. Collega's kijken op en hebben geen idee.

Kort daarop wordt duidelijk dat De Mos, wethouder Economie, Sport en Buitenruimte, nog voor 7 uur 's ochtends thuis van zijn bed is gelicht door de Rijksrecherche, net als zijn partijgenoot Rachid Guernaoui, wethouder van Financiën, Integratie en Stadsdelen. Ze worden onder meer verdacht van het leiden van een criminele organisatie, het aannemen van giften van ondernemers in ruil voor voorkeursbehandeling bij vergunningen en het lekken van geheime informatie.

Crisissituaties kun je voorbereiden, maar dit scenario heeft nooit op tafel gelegen. Er liggen protocollen klaar voor als er een zwaar treinongeluk in de stad heeft plaatsgevonden. Of voor wanneer de gemeente te maken krijgt met een groot-schalige hack. Maar dit? Dit gaat alle boekjes te buiten.

In het teamoverleg spreken we af dat we alle journalisten doorverwijzen naar de woordvoerder van het Openbaar Ministerie. Natuurlijk word ik de hele dag platgebeld door journalisten. ‘Mogen we De Mos spreken? Heb jij hem gesproken? Hoe is het met jou? Wil hij vanavond in onze talk-

show aanschuiven? Kun jij misschien iets zeggen of zelf je verhaal doen bij ons?’ Als een journalist volhardt in het zoeken van contact met De Mos voor de talkshowtafel, geef ik zijn privénummer, zodat ze hem zelf kunnen bellen. En ik verwijs door naar zijn fractie. Normaal blijf ik er liever ‘tussen’ als woordvoerder, maar nu heb ik geen idee waar hij is en is hij ook voor mij niet bereikbaar. Ik kan niets meer regelen en bovendien ben ik formeel niet zijn persoonlijk woordvoerder, ik ben in dienst als zegsman van de gemeente en het college op de portefeuilles Economie, Sport en Buitenruimte. En hoewel je onschuldig bent tot het tegendeel is bewezen, vraagt het college vanwege de ernst van de beschuldigingen beide wethouders om terug te treden.

Het plan was om vandaag na het werk met mijn beste vriend Jeroen Langelaar een hamburgertje te eten bij Five Guys op het Spui. Maar zomaar het stadhuis uitlopen, is vandaag onmogelijk. Al die cameraploegen beneden in het IJspaleis, hongerig naar elk snippertje aan informatie, elke flard nieuws. Niet verbazingwekkend natuurlijk, want het lijkt erop dat we midden in een voor Nederland ongekende corruptieaffaire zijn beland.

In een informatievacuüm waarin er nog weinig tot geen betrouwbare informatie is, ontstaan gemakkelijk geruchten, speculaties en misinformatie. Dat kun je in je voordeel gebruiken, zoals Rita Verdonk in optima forma deed.